

Міністерство освіти і науки України
Західноукраїнський національний університет
Юридичний факультет

Кафедра адміністративного права та судочинства

МІЖДИСЦИПЛІНАРНА КУРСОВА РОБОТА

з дисципліни: «Фінансове право»

на тему:

**«Правове регулювання криптовалют та блокчейн-технологій у
фінансовому секторі»**

Студент групи: ПР-31

Пашко Ілья Андрійович

Керівник: к.ю.н., доц. Вербіцька М.В.

Національна шкала _____

Кількість балів: _____

Оцінка: ECTS _____

Члени комісії _____

(підпис) (прізвище та ініціали)

Тернопіль - 2026

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ ОСНОВИ КРИПТОВАЛЮТ ТА БЛОКЧЕЙН-ТЕХНОЛОГІЙ.	
1.1. Правова природа криптовалют як об'єкт фінансових правовідносин.....	5
1.2. Сутність і принципи функціонування блокчейн-технологій.....	11
1.3. Історія розвитку криптовалют та блокчейну у світовому фінансовому секторі.....	13
РОЗДІЛ 2. ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ КРИПТОВАЛЮТ У ФІНАНСОВОМУ СЕКТОРІ.	
2.1. Правове регулювання криптовалют в Україні.....	17
2.2. Міжнародно-правове регулювання криптовалюти в Україні.....	19
РОЗДІЛ 3. ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ БЛОКЧЕЙН ТЕХНОЛОГІЙ ТА КРИПТОВАЛЮТ.	
3.1. Проблеми оподаткування операцій з криптовалютами.....	26
3.2. Ризики використання блокчейн технологій в Україні.....	33
3.3. Шляхи вдосконалення криптовалюти та блокчейн технологій.....	38
ВИСНОВКИ.....	42
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	45

ВСТУП

Сучасний розвиток цифрових технологій суттєво впливає на функціонування фінансового сектору, змінюючи традиційні підходи до здійснення фінансових операцій, зберігання інформації та організації економічних відносин.

Одним із найбільш значущих результатів цифровізації стало виникнення криптовалют та блокчейн-технологій, які сьогодні активно впроваджуються у сферу фінансів, банківської діяльності, інвестицій та міжнародних розрахунків. Використання криптовалют поступово набуває глобального характеру, а технологія блокчейн розглядається як перспективний інструмент забезпечення прозорості, безпеки та децентралізації фінансових процесів.

Актуальність теми курсової роботи обумовлена тим, що криптовалюти та блокчейн-технології стали важливою складовою сучасної цифрової економіки, однак їх правове регулювання залишається недостатньо врегульованим як на міжнародному рівні, так і в Україні. Стрімкий розвиток цифрових активів породжує численні правові проблеми, пов'язані з визначенням правового статусу криптовалют, порядком їх використання, оподаткуванням операцій із ними, фінансовим моніторингом та захистом прав учасників відповідних правовідносин. Водночас блокчейн-технології відкривають нові можливості для модернізації фінансової системи, що потребує створення ефективного механізму їх правового регулювання.

Особливого значення зазначена тема набуває в умовах розвитку цифрової трансформації України та інтеграції держави до європейського правового простору. Україна поступово формує законодавчу базу у сфері віртуальних активів, однак низка питань залишається дискусійною та потребує подальшого наукового дослідження. Необхідність адаптації національного законодавства до міжнародних стандартів та забезпечення належного правового контролю за обігом криптовалют визначає практичну важливість дослідження цієї теми.

Метою курсової роботи є дослідження особливостей правового регулювання криптовалют та блокчейн-технологій у фінансовому секторі, аналіз сучасного стану законодавства України та міжнародного досвіду у цій сфері, а також визначення перспектив удосконалення правового регулювання цифрових активів.

Для досягнення поставленої мети необхідно виконати такі **завдання**:

- дослідити поняття та основні ознаки криптовалют;
- охарактеризувати сутність блокчейн-технологій та принципи їх функціонування;
- визначити правову природу криптовалют;
- проаналізувати міжнародний досвід правового регулювання криптовалют;
- дослідити особливості правового регулювання криптовалют в Україні;
- охарактеризувати проблеми фінансового моніторингу та оподаткування операцій із криптовалютами;
- визначити перспективи використання блокчейн-технологій у фінансовому секторі;
- запропонувати напрями вдосконалення законодавства України у сфері цифрових активів.

Об'єктом дослідження є суспільні відносини, що виникають у процесі використання криптовалют та блокчейн-технологій у фінансовому секторі.

Предметом дослідження є норми національного та міжнародного законодавства, які регулюють використання криптовалют і блокчейн-технологій, а також наукові підходи до визначення їх правової природи.

Методологічною основою дослідження є загальнонаукові та спеціально-юридичні методи пізнання, зокрема метод аналізу, синтезу, порівняльно-правовий, формально-юридичний та системний методи.

Практичне значення роботи полягає у можливості використання отриманих результатів для подальшого вдосконалення законодавства України у сфері регулювання криптовалют та блокчейн-технологій, а також у навчальному процесі під час вивчення фінансового, інформаційного та цивільного права.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ ОСНОВИ КРИПТОВАЛЮТ ТА БЛОКЧЕЙН-ТЕХНОЛОГІЙ

1.1. Правова природа криптовалют як об'єкт фінансових правовідносин.

Швидкий розвиток цифрових технологій сприяв появі нових форм економічних відносин, серед яких важливе місце посідають криптовалюти. У сучасних умовах криптовалюти стали одним із найпоширеніших видів цифрових активів, які активно використовуються у фінансовому секторі, міжнародних розрахунках, інвестиційній діяльності та електронній комерції. Їхня поява зумовила необхідність перегляду традиційних підходів до визначення грошей, фінансових інструментів та механізмів державного регулювання фінансових відносин [1, с.179],

«Термін «криптовалюта» походить від поєднання слів «шифрування» та «валюта». Головною особливістю криптовалют є використання методів шифрування для захисту інформації під час здійснення фінансових операцій. На відміну від традиційних грошей, криптовалюти існують виключно в цифровій формі і не мають матеріального втілення. Їхнє функціонування забезпечується технологією блокчейн, яка дозволяє здійснювати децентралізований облік усіх транзакцій у мережі.»

Біткоїн став першою і найвідомішою криптовалютою, створеною в 2009 році особою або групою осіб під псевдонімом Сатоші Накамото. Саме біткоїн дав поштовх розвитку ринку цифрових активів і став основою для появи тисяч інших криптовалют. Згодом з'явилися такі відомі криптовалюти, як Ethereum, Litecoin, Ripple, Solana та інші, які відрізняються за принципом роботи, рівнем децентралізації та сферою застосування [3, с.146].

У науковій літературі немає єдиного підходу до визначення поняття «криптовалюта». Одні дослідники вважають її різновидом електронних грошей, інші - цифровим активом або фінансовим інструментом. Водночас більшість дослідників сходяться на думці, що криптовалюта - це цифровий актив, що працює на основі алгоритмів шифрування та технології розподіленого реєстру.

Закон України «Про віртуальні активи» використовує термін «віртуальний актив», який розуміється як нематеріальна цінність, що є предметом цивільних прав і має вартість, виражену набором даних в електронній формі. Криптовалюти мають певні особливості, що відрізняють їх від традиційних фінансових інструментів.

Однією з найважливіших таких особливостей є децентралізований характер їх функціонування. Більшість криптовалют не підлягають контролю з боку центральних банків або державних органів, а працюють на основі розподіленої комп'ютерної мережі. Це означає, що немає жодного окремого суб'єкта, який би мав повний контроль над системою [9].

Ще однією важливою особливістю криптовалют є анонімність або використання псевдонімів у транзакціях. Хоча інформація про транзакції зберігається в блокчейні та є доступною для перегляду, ідентифікувати користувачів без додаткової інформації не завжди можливо. Саме ця особливість часто створює ризик використання криптовалют для відмивання грошей, отриманих із злочинних джерел, фінансування тероризму та інших незаконних операцій [11, с.106].

А також, особливістю криптовалют є високий рівень захисту інформації. Використання шифрувальних алгоритмів гарантує безпеку транзакцій і унеможливорює несанкціоноване втручання в систему. Крім того, криптовалюти відрізняються своєю глобальністю, оскільки транзакції між користувачами з різних країн можуть здійснюватися без участі фінансових посередників.

Ще в криптовалют є висока волатильність. Вартість криптовалют може суттєво змінюватися протягом короткого проміжку часу залежно від попиту, економічної ситуації, державного регулювання та інших факторів. Саме тому криптовалюти часто використовують не лише як засіб платежу, а й як інструмент інвестування [15, с.89].

На даному етапі існує велика кількість видів криптовалют, які можна класифікувати за різними критеріями. Залежно від функціонального призначення, розрізняють криптовалюти для платежів, сервісні токени та

інвестиційні токени. Криптовалюти для платежів переважно використовуються як засіб обміну та розрахунку. До них належать біткойн та лайткойн. Сервісні токени надають доступ до певних цифрових послуг або платформ. Інвестиційні токени використовуються як інвестиційні активи і можуть підтверджувати права на певні активи або частку прибутку.

Окремо виділяють стейблкоїни - це криптовалюти, вартість яких прив'язана до традиційних валют, дорогоцінних металів або інших активів. Їхня головна мета - зменшити волатильність, яка характерна для більшості криптовалют. Найвідоміші стейблкоїни - це Tether (USDT) та USD Coin (USDC)[19, с.118].

Також криптовалюти можна розділити на централізовані та децентралізовані. Децентралізовані криптовалюти працюють без єдиного органу управління, тоді як централізовані можуть підлягати частковому контролю з боку певної організації або платформи.

«Варто зазначити, що правовий статус криптовалют досі залишається предметом дискусій у багатьох країнах світу. У різних державах криптовалюти можуть визнаватися майном, цифровими активами, фінансовими інструментами або навіть товарами. В Україні правове регулювання криптовалют формується поступово шляхом розробки законодавства у сфері віртуальних активів та приведення його у відповідність до міжнародних стандартів.»

Таким чином, криптовалюти є важливим елементом сучасної цифрової економіки та фінансового сектору. Їх використання створює нові можливості для розвитку фінансових технологій, але водночас породжує низку правових, економічних та безпекових проблем. Саме тому питання визначення правової природи криптовалют та створення ефективного механізму їх правового регулювання є одним із пріоритетних напрямків розвитку сучасного фінансового права[5].

Визначення правової природи криптовалют є одним із найскладніших і найважливіших питань сучасного фінансового права, оскільки без чіткого правового статусу неможливо створити ефективну систему регулювання їх обігу

у фінансовому секторі. Криптовалюти виникли як явище цифрової економіки поза межами традиційних фінансових інститутів, що зумовило їхні особливості та ускладнило їх правову класифікацію.

У науковій думці не існує єдиного підходу до визначення правової природи криптовалют. Деякі дослідники розглядають їх як різновид електронних грошей, тоді як інші вважають їх цифровим товаром, фінансовим активом або нематеріальним майном. Деякі підходи пропонують розглядати криптовалюти як особливу форму приватних цифрових грошей, що функціонують на основі децентралізованих технологій. Водночас жоден із цих підходів не вважається вичерпним, оскільки криптовалюти поєднують у собі риси одразу декількох правових категорій [2, с.28-29].

Українське законодавство зробило важливий крок у напрямку врегулювання цього питання шляхом прийняття Закону України «Про віртуальні активи», який закріплює поняття віртуального активу як нематеріального блага, що має цінність і підпадає під цивільно-правові відносини, існує в електронній формі та базується на технології розподіленого реєстру. ([<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2074> - 20](<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2074-20>))

З точки зору фінансово-правових відносин криптовалюти можна розглядати як окремий об'єкт права власності, що має економічну цінність і може бути предметом цивільного обороту. Вони можуть бути предметом купівлі-продажу, обміну, дарування, інвестування, а також використовуватися як засіб збереження вартості. Таким чином, криптовалюти фактично виконують економічні функції, подібні до грошей або фінансових інструментів, хоча в більшості країн вони не визнані законом як законний платіжний засіб [7, с.99-102].

Важливою особливістю криптовалют як об'єкта правовідносин є їхній нематеріальний характер. Вони не мають матеріальної форми та існують виключно у вигляді цифрового коду в розподіленому реєстрі (блокчейні). Це дозволяє віднести їх до категорії цифрових активів, але, на відміну від

традиційних електронних грошей, криптовалюти не мають емітента у вигляді центрального банку або іншого державного органу.

Ще однією ключовою особливістю є децентралізований характер їх функціонування. Більшість криптовалют працюють у мережах, що не мають єдиного центру управління, що унеможливорює традиційне державне регулювання за допомогою інструментів монетарної політики. Відсутність емітента означає, що криптовалюти не можуть бути зобов'язанням держави або банківської системи, що істотно відрізняє їх від паперових грошей [12, с.106].

З точки зору фінансового права важливим є також інвестиційний характер криптовалют. У сучасних умовах вони активно використовуються як інвестиційний інструмент, що пояснюється їхньою високою волатильністю та потенційною прибутковістю. Це наближає їх до фінансових інструментів на ринку капіталу, хоча формально вони не завжди підпадають під традиційне регулювання цінних паперів.

Окремо слід звернути увагу на багатофункціональність криптовалют. Вони можуть виконувати роль засобу обміну, інвестиційного активу та засобу накопичення вартості. У деяких випадках криптовалюти використовуються для здійснення міжнародних переказів, обходу валютних обмежень або оптимізації фінансових операцій. Ця багатофункціональність ускладнює їх чітку правову класифікацію [20, с.79].

Також у міжнародній практиці немає єдиного підходу до визначення правової природи криптовалют. У США їх можна розглядати як товар (commodity), а в деяких випадках - як цінний актив, що підлягає регулюванню фінансовими органами. У країнах Європейського Союзу поступово формується підхід до криптовалют як до окремого класу цифрових фінансових інструментів, що вимагають особливого правового режиму в рамках єдиного ринку.

До основних проблем правового регулювання також належать високі ризики, пов'язані з використанням криптовалют. Серед цих ризиків: висока волатильність вартості, відсутність централізованого нагляду, складність ідентифікації учасників транзакцій, можливість використання в тіньовій

економіці та ризику шахрайства. Ці фактори зумовлюють необхідність створення ефективних механізмів фінансового моніторингу та регулювання.

З огляду на вищезазначене, криптовалюти не можна вважати повністю ідентичними традиційним грошам або класичним фінансовим інструментам. Найбільш логічним підходом у сучасній юридичній науці є розгляд їх як особливого виду віртуальних активів, що мають змішаний правовий характер і поєднують в собі риси майна, цифрового фінансового інструменту та інвестиційного активу [13, с.22].

Ефективне правове регулювання у цій сфері має враховувати як економічну сутність криптовалют, так і технологічні особливості блокчейн-систем, що забезпечить баланс між інноваційним розвитком фінансового сектору та захистом інтересів учасників фінансово-правових відносин.

1.2. Сутність і принципи функціонування блокчейн-технологій

Технологія блокчейн є однією з головних інновацій у цифровій економіці, оскільки вона стала основою для більшості сучасних криптовалют і суттєво вплинула на розвиток фінансового сектору. Загалом, блокчейн (з англійської blockchain - «ланцюг блоків») - це розподілена база даних, яка зберігає інформацію у вигляді послідовно з'єднаних блоків даних, що містять записи про транзакції. Кожен новий блок пов'язаний з попереднім за допомогою криптографічного хешу, що гарантує цілісність та стабільність інформації [11, с.179].

Перший опис технології блокчейну був представлений у 2008 році в «Білій книзі біткойна» (Bitcoin White Paper), написаній Сатоші Накамото, де було представлено концепцію децентралізованої платіжної системи без участі централізованих посередників.

([\[https://bitcoin.org/bitcoin.pdf\]](https://bitcoin.org/bitcoin.pdf)(<https://bitcoin.org/bitcoin.pdf>)) У 2009 році ця концепція була реалізована в мережі біткойн, яка стала першим практичним застосуванням блокчейну. Суть технології блокчейну полягає в децентралізованому зберіганні та обробці даних. На відміну від традиційних

централізованих баз даних, де інформацією керує один адміністратор, блокчейн працює на основі розподіленої мережі вузлів (nodes), кожен з яких зберігає копію всієї бази даних. Це забезпечує високу стійкість системи до збоїв, атак та несанкціонованого втручання. Принцип децентралізації є одним з основних принципів роботи блокчейну. У такій системі немає єдиного центру управління, і всі учасники мережі на рівних беруть участь у підтвердженні транзакцій та підтримці роботи системи. Це значно знижує ризик маніпуляцій та підвищує рівень довіри між учасниками.

Ще одним важливим принципом є прозорість. У більшості блокчейн-мереж усі транзакції є публічними, і будь-який користувач може їх перевірити. Водночас особисті дані учасників залишаються захищеними завдяки використанню криптографічних ключів, що забезпечує баланс між прозорістю та конфіденційністю [11, с.183].

Принцип незмінності (immutability) є ще однією ключовою особливістю блокчейну. Після внесення інформації до блоку її практично неможливо змінити або видалити, не змінивши всі наступні блоки, що вимагає величезних обчислювальних ресурсів. Це забезпечує високий рівень захисту даних від фальсифікації.

Механізми консенсусу є важливим елементом роботи блокчейну, оскільки вони використовуються для підтвердження транзакцій та узгодження стану розподіленого реєстру. Найпоширенішими є механізм доказу роботи (PoW) та механізм доказу частки (PoS). У механізмі доказу роботи (PoW) учасники мережі (майнери) вирішують складні математичні задачі для підтвердження блоків, тоді як у механізмі доказу частки (PoS) право на підтвердження транзакцій залежить від кількості криптовалюти, якою володіє учасник.

Технологія блокчейну також передбачає використання методів шифрування для захисту даних. Кожен блок містить унікальний хеш попереднього блоку, що створює суцільний ланцюжок взаємопов'язаних елементів. Будь-яка спроба змінити інформацію призводить до порушення цілісності всього ланцюжка, що робить систему надзвичайно безпечною [11, с.190].

Особливе значення у розвитку технологій блокчейну мають смарт-контракти - це програмні алгоритми, що виконуються самостійно та автоматично реалізують умови контракту без участі третіх сторін. Вони широко використовуються у фінансовому секторі для автоматизації транзакцій, кредитування, страхування та інших операцій, що знижує витрати та підвищує ефективність фінансових процесів.

Також українське законодавство поступово враховує розвиток технологій блокчейну в контексті регулювання віртуальних активів. Відповідно до Закону України «Про віртуальні активи», цифрові активи можуть використовуватися у фінансових операціях з дотриманням вимог державного регулювання та фінансового нагляду [5].

У фінансовому секторі технології блокчейну використовуються для здійснення міжнародних платежів, клірингу, обліку активів, ідентифікації клієнтів та підвищення прозорості фінансових операцій. Банківські установи та фінансові організації активно вивчають можливості застосування блокчейну для зниження витрат та прискорення проведення операцій.

Отже, технологія блокчейн - це інноваційна система зберігання та передачі даних, що базується на принципах децентралізації, прозорості, стійкості та криптографічного захисту. Її застосування у фінансовому секторі сприяє підвищенню ефективності фінансових операцій, але вимагає відповідного правового регулювання для зменшення ризиків та забезпечення стабільності фінансової системи.[23, с.68]

1.3.Історія розвитку криптовалют та блокчейну у світовому фінансовому секторі.

Історія розвитку криптовалют та технологій блокчейну є відносно недавньою, проте вона надзвичайно динамічна та має значний вплив на сучасну фінансову систему. Їхнє виникнення пов'язане з розвитком криптографії, цифрових технологій та потребою у створенні децентралізованих фінансових

інструментів, що не залежать від традиційних банківських посередників та державного контролю.

Передумови для появи криптовалют почали формуватися ще в 80-х і 90-х роках, коли дослідники в галузі криптографії та інформатики почали розробляти концепції цифрових грошей. Проєкти DigiCash, створені Девідом Чомом, та e-gold були одними з перших спроб створення електронних валют, які, хоча й не стали повністю децентралізованими системами, заклали основу для подальшого розвитку цифрових платіжних технологій. Водночас ці системи мали суттєвий недолік - централізований контроль, що створював ризик втручання державних органів та фінансових посередників[21, с.25].

Публікація у 2008 році документа під назвою «Bitcoin: A Peer-to-Peer Electronic Cash System», автором якого був Сатоші Накамото, стала революційним етапом у розвитку криптовалют. ([\[https://bitcoin.org/bitcoin.pdf\]](https://bitcoin.org/bitcoin.pdf)(<https://bitcoin.org/bitcoin.pdf>)) У цьому документі було запропоновано концепцію децентралізованої платіжної системи, що дозволяє здійснювати фінансові операції без участі банків та інших посередників. У 2009 році була запущена перша блокчейн-мережа біткойна, що стало початком нової ери в розвитку цифрових фінансів.

Біткоїн став першим прикладом практичного застосування технології блокчейн, яка забезпечує зберігання даних у вигляді послідовно пов'язаних блоків транзакцій. Його поява продемонструвала можливість створення фінансової системи, що працює без централізованого управління. Згодом біткойн набув статусу «цифрового золота» і став основою для розвитку всього ринку криптовалют [14, с.97].

Наступним важливим кроком у розвитку стало створення платформи Ethereum у 2015 році, яка розширила можливості блокчейну завдяки впровадженню смарт-контрактів. Ethereum дозволив розробляти децентралізовані додатки (DApps), що значно розширило сферу застосування технологій блокчейну за межі простих фінансових транзакцій. Це стало основою для розвитку децентралізованих фінансів (DeFi), NFT та інших інноваційних напрямків цифрової економіки.

У період з 2010 по 2020 рік ринок криптовалют почав активно зростати, з'явилися тисячі альтернативних цифрових валют (альткойнів), таких як Litecoin, Ripple (XRP), Cardano, Solana та інші. Ці монети запропонували різноманітні технічні рішення, спрямовані на збільшення швидкості транзакцій, зниження комісій та поліпшення масштабованості блокчейн-мереж [19, с.115].

Водночас розвиток криптовалют привернув увагу фінансових регуляторів та державних органів у всьому світі. Почали формуватися різні підходи до правового регулювання: від повної заборони в деяких країнах до створення сприятливих умов для розвитку індустрії криптовалют. Наприклад, в Японії криптовалюти були офіційно визнані засобом платежу, тоді як у Китаї на їх використання були накладені значні обмеження.

Технологія блокчейн зазнала особливого розвитку у сфері фінансових послуг. Банки та міжнародні фінансові установи почали досліджувати можливості використання розподілених реєстрів для проведення транзакцій, клірингу, міжнародних переказів та управління активами. Такі організації, як JPMorgan Chase, IBM та інші великі компанії, впроваджують власні блокчейн-рішення для підвищення ефективності фінансових операцій [26, с.88].

Поява децентралізованих фінансів (DeFi) стала окремим етапом розвитку, дозволивши користувачам здійснювати фінансові операції без участі банків та інших посередників. Системи DeFi використовують смарт-контракти для надання позик, обміну активами та отримання доходу від інвестицій, що кардинально змінює традиційну модель фінансового сектору.

У другому десятилітті XXI століття активно розвиваються концепції цифрових валют центральних банків (CBDC), що поєднують елементи державного регулювання та технології блокчейну. Багато країн, зокрема Європейський Союз, США та Китай, проводять дослідження та пілотні проекти з впровадження цифрових валют центральних банків.

Таким чином, історія розвитку криптовалют та блокчейну демонструє поступовий перехід від експериментальних цифрових систем до повноцінного елементу глобальної фінансової інфраструктури. Ці валюти мали значний вплив

на трансформацію фінансового сектору, створивши нові можливості для інновацій, але водночас породили низку правових, економічних та регуляторних викликів, які залишаються актуальними й донині [22, с.149].

Отже, дослідження правової природи криптовалют, особливостей функціонування блокчейн-технологій та історії їх розвитку, дає змогу зробити висновок про те, що криптовалюти стали важливим елементом сучасних фінансових правовідносин. Вони поступово перетворюються з інноваційного цифрового активу в повноцінний фінансовий інструмент, який активно використовується в міжнародних розрахунках, інвестиційній діяльності та сфері електронної комерції. Водночас відсутність єдиного міжнародного підходу до його правового регулювання створює значні труднощі для держав у питаннях контролю, оподаткування та забезпечення фінансової безпеки.

Технології блокчейн є технологічною основою функціонування криптовалют і характеризуються високим рівнем захисту даних, децентралізацією, прозорістю та неможливістю несанкціонованого втручання в систему. Саме ці принципи забезпечують довіру до цифрових активів і сприяють поширенню технології блокчейн не лише у фінансовому секторі, а й у державному управлінні, логістиці, медицині та інших сферах суспільного життя.

«Історичний розвиток криптовалют і технологій блокчейн свідчить про стрімке зростання їх ролі у світовій економіці. З моменту створення Bitcoin у 2009 році цифровий актив перетворився з пілотного проекту на важливий інструмент на світовому фінансовому ринку». У сучасних умовах більшість країн світу поступово формують власні механізми правового регулювання сфери криптовалют, що підкреслює необхідність адаптації національного законодавства до нових цифрових реалій та забезпечення ефективного контролю за розвитком фінансових технологій.

РОЗДІЛ 2. ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ КРИПТОВАЛЮТ У ФІНАНСОВОМУ СЕКТОРІ

2.1. Правове регулювання криптовалют в Україні.

Правове регулювання криптовалют в Україні перебуває на стадії активного формування та розвитку. Швидке поширення криптовалют і блокчейн-технологій вимагало створення спеціального законодавства, яке б визначало правовий статус цифрових ресурсів, порядок їх обігу, механізми державного контролю та захист прав учасників відповідних правовідносин. Водночас українське законодавство у цій сфері ще не було остаточно визначено, що створює низку практичних та юридичних проблем.

Перші спроби регулювання криптовалют в Україні почалися ще в 2017–2018 роках, коли через стрімке зростання популярності біткоіна та інших цифрових активів державні органи були змушені реагувати на нові економічні процеси. Однак протягом тривалого часу криптовалюти фактично перебували поза межами правового поля. Національний банк України у своїх перших поясненнях заявив, що біткойн не є законним платіжним засобом на території України і не може вважатися офіційною валютою держави [4].

Важливим етапом у розвитку законодавства стало прийняття Закону України «Про віртуальні ресурси» від 17 лютого 2022 року. Вперше на законодавчому рівні цей закон закріпив поняття віртуального активу та визначив загальні принципи функціонування ринку цифрових активів в Україні. Закон визначає віртуальний актив як нематеріальне благо, яке є об'єктом цивільних прав, має вартість і існує в електронній формі [6].

Закон «Про віртуальні ресурси» передбачає, що учасниками ринку можуть бути фізичні та юридичні особи, а також постачальники послуг, пов'язаних з обігом віртуальних ресурсів. До таких послуг належать зберігання криптоактивів, їх обмін, передача та посередництво. Закон також встановлює вимоги до державної реєстрації та контролю за діяльністю зацікавлених осіб [4].

Водночас важливо зазначити, що Закон України «Про віртуальні активи» довгий час не набирав чинності в повному обсязі через необхідність внесення

змін до Податкового кодексу України щодо оподаткування операцій з криптовалютами. Це пов'язано з тим, що ефективне функціонування ринку цифрових активів неможливе без чіткого визначення порядку оподаткування доходів, отриманих від операцій з криптовалютами.

На поточному етапі Україна продовжує процес приведення законодавства у відповідність до європейських стандартів регулювання криптовалют. Особливе значення має гармонізація національного законодавства з регламентом Європейського Союзу «Ринки криптоактивів» (MiCA), який встановлює єдині правила функціонування ринку криптовалют у межах ЄС. Ось чому українська модель регулювання поступово рухається до європейського підходу до ліцензування криптовалютних послуг, захисту інвесторів та фінансового моніторингу.

Фінансовий моніторинг відіграє важливу роль у системі правового регулювання криптовалют в Україні. Відповідно до законодавства про запобігання та протидію відмиванню коштів, операції з віртуальними активами можуть підлягати контролю з боку державних органів. Постачальники послуг у сфері віртуальних активів зобов'язані ідентифікувати клієнтів, перевіряти походження коштів та повідомляти про підозрілі фінансові операції. [3, с.148]

Велика увага також приділяється питанням оподаткування криптовалют. На сьогодні в Україні остаточний механізм оподаткування криптовалют все ще перебуває на стадії розробки. Основні дискусії стосуються визначення об'єкта оподаткування, порядку подання податкової декларації та ставок податку на прибуток, що отримується від операцій з криптовалютами. У 2025 році Верховна Рада України ухвалила в першому читанні законопроект про легалізацію ринку віртуальних активів та регулювання їх оподаткування.

Особливістю українського підходу до регулювання криптовалют є прагнення поєднати розвиток цифрової економіки з гарантією фінансової безпеки держави. З одного боку, держава зацікавлена у розвитку інноваційних технологій та залученні інвестицій у сектор цифрових ресурсів. З іншого боку, необхідно мінімізувати ризики, пов'язані з використанням криптовалют для

відмивання грошей, фінансування тероризму, ухилення від сплати податків та інших незаконних операцій [12, с.107].

Серед основних проблем правового регулювання криптовалют в Україні слід відзначити відсутність повної бази оподаткування, недостатню деталізацію механізмів державного контролю, складність правової кваліфікації окремих видів цифрових активів та нестабільність нормативного регулювання. Крім того, стрімкий розвиток сектору криптовалют значно перевищує темпи законодавчих змін, що ускладнює створення ефективного правового механізму.[4]

Незважаючи на наявні проблеми, Україна поступово формує сучасну модель правового регулювання криптовалют, орієнтовану на міжнародні стандарти та європейську інтеграцію. Розвиток законодавства у цій сфері важливий для забезпечення прозорості ринку цифрових активів, захисту прав учасників фінансово-правових відносин та стимулювання розвитку інноваційних фінансових технологій.

2.2. Міжнародно-правове регулювання криптовалют в Україні.

Міжнародне правове регулювання криптовалют та цифрових активів характеризується складністю, фрагментарністю та відсутністю єдиного глобального підходу, що зумовлено децентралізованим характером самих криптовалют та швидкими темпами розвитку технологій блокчейну. За нинішніх умов регулювання здійснюється не стільки через традиційні міжнародні договори, скільки через рекомендації міжнародних організацій, регуляторні стандарти та гармонізацію національного законодавства [14, с.97].

Група з фінансових питань (FATF) - група, що займається розробкою фінансових заходів для боротьби з відмиванням грошей - є однією з провідних міжнародних інституцій у сфері протидії ризикам, пов'язаним з криптовалютами. FATF розробила основні міжнародні стандарти регулювання віртуальних активів, зокрема Рекомендацію № 15, яка зобов'язує держави забезпечити регулювання постачальників послуг у сфері віртуальних активів (VASP) та застосування правил «Travel Rule» для ідентифікації учасників транзакцій.

Також «Велика сімка» (G7) та «Велика двадцятка» (G20) відіграють важливу роль у формуванні міжнародного підходу до криптовалют, неодноразово наголошуючи на необхідності глобальної координації регулювання цифрових активів з метою запобігання їх використанню для відмивання грошей, фінансування тероризму та ухилення від сплати податків. Міжнародний валютний фонд (МВФ) також наголошує на необхідності розробки єдиних підходів до регулювання криптоактивів у контексті стабільності світової фінансової системи.

У рамках Європейського Союзу Регламент про ринки криптоактивів (MiCA) вважається найважливішим регуляторним інструментом у сфері регулювання криптоактивів, оскільки він встановлює комплексні правила для емітентів криптоактивів та постачальників криптопослуг. MiCA передбачає ліцензування криптокомпаній, вимоги щодо прозорості, захист інвесторів та запобігання маніпуляціям на ринку.

Регламент MiCA є одним із перших комплексних законодавчих актів, що систематично регулює ринок криптоактивів на наднаціональному рівні. Його прийняття свідчить про перехід від фрагментованого регулювання до формування єдиного правового простору для цифрових фінансових інструментів у Європейському Союзі. Одним із важливих елементів цього регулювання є також вимоги до стейблкоїнів, які розглядаються як інструменти, що можуть мати системне значення для фінансової стабільності.

У Сполучених Штатах Америки криптовалюти регулюються системою різних регуляторних органів, зокрема Комісією з цінних паперів та бірж (SEC) та Комісією з торгівлі товарними ф'ючерсами (CFTC). SEC часто класифікує деякі криптоактиви як цінні папери, що підлягають відповідному регулюванню, тоді як CFTC розглядає криптовалюти як товар. Такий підхід призводить до певної фрагментації регулювання, але дозволяє гнучко реагувати на різні типи цифрових активів [18, с.135].

У регіоні Азії та Тихого океану підходи до регулювання криптовалют значно відрізняються. Наприклад, Японія є однією з перших країн, яка визнала

криптовалюти законним засобом платежу та запровадила систему ліцензування криптовалютних бірж. Натомість Китай ввів суворі обмеження на торгівлю криптовалютами та заборонив діяльність більшості криптовалютних платформ, активно розвиваючи власну цифрову валюту центрального банку (CBDC).

Стандарти Базельського комітету з банківського нагляду (Basel Committee on Banking Supervision) також відіграють важливу роль у міжнародному регулюванні, оскільки визначають вимоги до капіталу банківських установ у разі їхньої роботи з криптовалютними активами. Це має на меті зменшити фінансові ризики для банківської системи та забезпечити її стабільність [20, с.79].

Розвиток концепції цифрових валют центральних банків (CBDC) є окремим напрямком міжнародного регулювання. Багато країн, зокрема Китай, країни Європейського Союзу, США та інші, активно досліджують можливість впровадження цифрових валют центральних банків як альтернативи приватним криптовалютам. Цифрові валюти центральних банків (CBDC) розглядаються як інструмент державного контролю за цифровими платежами та підвищення ефективності фінансової системи.

Незважаючи на значний прогрес у розробці міжнародних стандартів, глобальне регулювання криптовалют залишається несистематичним. Головна проблема полягає у відсутності єдиної міжнародної угоди, яка б комплексно регулювала правовий статус криптовалют та цифрових активів. Це створює ризики регуляторного арбітражу, коли компанії переносять свою діяльність до юрисдикцій з більш лояльним законодавством.

Отже, міжнародне правове регулювання криптовалют та цифрових активів перебуває на стадії активного формування. Це регулювання базується на стандартах міжнародних організацій, регіональних нормативних актах та національних законодавчих ініціативах. Подальший розвиток цієї сфери вимагає узгодження правових підходів, посилення міжнародної координації та розробки єдиних базових принципів регулювання цифрових фінансових активів[4] .

Отже, проблеми оподаткування операцій з криптовалютою в основному пов'язані з невизначеністю правового статусу цифрових активів, складністю контролю за операціями з криптовалютою та відсутністю єдиного міжнародного підходу до їх оподаткування. Створення ефективної податкової системи у сфері криптовалют є необхідною умовою для розвитку легального ринку цифрових активів, забезпечення фінансової безпеки держави та інтеграції України у світову цифрову економіку [8, с.57].

Криптовалюти та цифрові активи стали важливим елементом сучасної фінансової системи та цифрової економіки. Їх активне впровадження у фінансовий сектор сприяє розвитку інноваційних платіжних механізмів, міжнародних переказів, інвестиційних інструментів і децентралізованих фінансових послуг [12, с.101].

Водночас використання криптовалют супроводжується значною кількістю ризиків, які можуть негативно вплинути як на окремих учасників фінансових правовідносин, так і на стабільність фінансової системи в цілому.

Одним із найбільш значних ризиків є висока волатильність криптовалют. Вартість цифрових активів може різко змінитися за короткий проміжок часу під впливом ринкового попиту, політичних подій, дій державних регуляторів або інформаційних чинників.

Наприклад, курс Bitcoin та інших популярних криптовалют неодноразово демонстрував значні коливання, що створює ризики фінансових втрат для інвесторів і користувачів. Саме через нестабільність обмінного курсу криптовалюта поки що не може повноцінно виконувати функцію стабільного платіжного засобу [24, с.52].

Ще одним важливим ризиком є відсутність належного державного контролю та централізованого механізму захисту прав користувачів. На відміну від традиційного банківського обслуговування, де існують механізми гарантування вкладів і можливість оскаржити фінансові операції, у криптовалютних мережах користувачі часто несуть повну відповідальність за зберігання своїх активів.

Якщо ви втратите доступ до криптовалютного гаманця або у вас викрадуть цифрові активи, повернення коштів зазвичай неможливо [6].

Значний ризик також пов'язаний з можливістю використання криптовалюти в незаконній діяльності. Анонімний або псевдонімізований характер транзакцій з криптовалютою створює умови для використання цифрових активів у процесах відмивання грошей, фінансування тероризму, ухилення від сплати податків і незаконного переказу капіталу. Саме тому міжнародні організації та держави посилюють фінансовий моніторинг криптовалютних операцій та впроваджують процедури ідентифікації користувачів.

Важливим ризиком також є кіберзагрози та технічна вразливість інфраструктури криптовалюти. Хакерські атаки на біржі криптовалют, електронні гаманці та блокчейн-платформи неодноразово призводили до втрати великих обсягів цифрових активів. Через відсутність централізованого регулювання та страхування збитків користувачі часто залишаються без належного правового захисту [14, с.97].

Особливу небезпеку становлять шахрайські схеми у сфері криптовалют. Зараз широко поширені фіктивні криптовалютні проекти, фінансові піраміди, шахрайські ICO (Initial Coin Offerings) та інші незаконні механізми збору коштів. Через низьку обізнаність інвесторів та відсутність чіткого правового регулювання значна кількість людей зазнає фінансових втрат.

Значним ризиком для фінансового сектору є також можливий негативний вплив криптовалют на стабільність національних валют і державну монетарну політику. Масове використання децентралізованих цифрових активів може знизити ефективність контролю центральних банків за грошовим обігом, валютним ринком та інфляційними процесами. Ось чому багато країн обережно ставляться до легалізації криптовалют і в той же час розробляють власні цифрові валюти центрального банку (CBDC) [16].

Не менш важливими є правові ризики, пов'язані з недостатнім рівнем законодавчого регулювання. У багатьох країнах світу, в тому числі в Україні, законодавство у сфері криптовалют ще тільки формується. Відсутність чітких

правил щодо оподаткування, ліцензування криптовалютних послуг, правового статусу цифрових активів та відповідальності учасників ринку створює правову невизначеність і ускладнює розвиток легального криптовалютного бізнесу.

Значним ризиком також є концентрація криптовалютних активів в руках невеликої кількості власників. У результаті великі інвестори можуть суттєво впливати на ринок, маніпулюючи цінами, створюючи штучний попит або масово продаючи активи. Такі дії можуть спричинити фінансову нестабільність і негативно вплинути на довіру до ринку ресурсів [20, с.79].

Отже, аналіз правового регулювання криптовалют в Україні, міжнародно-правового підходу до їх використання та питань оподаткування дозволяє зробити висновок, що сфера цифрових активів перебуває на стадії активного становлення та потребує подальшого вдосконалення законодавчої бази. В Україні поступово створюються правові механізми регулювання ринку криптовалют, зокрема шляхом прийняття стандартних правових процедур щодо віртуальних активів, визначення статусу учасників ринку та запровадження державного контролю в цій сфері.

Проте велика кількість правових аспектів залишається нерегульованою, що ускладнює ефективне функціонування ринку криптовалют і створює правову невизначеність для його учасників.

«Міжнародно-правове регулювання криптовалют має значний вплив на розвиток українського законодавства, оскільки більшість країн та міжнародних організацій прагнуть виробити єдині стандарти у сфері використання цифрових активів, протидії фінансовим злочинам та забезпечення прозорості операцій з криптовалютою. Україна поступово адаптує своє законодавство до міжнародних вимог, враховуючи рекомендації FATF, практику ЄС та досвід інших країн у сфері регулювання віртуальних активів.»

Водночас одним із найпроблемніших напрямів залишається оподаткування криптовалют та зниження ризиків їх використання. Відсутність чітких правил визначення податкового статусу операцій з криптовалютою, складність контролю за рухом цифрових активів, анонімність окремих транзакцій створюють

передумови для ухилення від сплати податків, легалізації незаконних доходів та фінансових махінацій. Крім того, висока волатильність криптовалют, ризик кібератак та недостатній рівень захисту користувачів вимагають посилення державного регулювання та створення ефективних правових механізмів захисту учасників криптовалютного ринку.

РОЗДІЛ 3. ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ БЛОКЧЕЙН ТЕХНОЛОГІЙ ТА КРИПТОВАЛЮТ

3.1. Проблеми оподаткування операцій з криптовалютами.

Швидкий розвиток ринку криптовалют і цифрових активів зумовив необхідність посилення державного контролю за операціями у сфері віртуальних активів.

Незважаючи на значні переваги криптовалют, зокрема швидкість транзакцій, децентралізований характер та глобальне використання, вони також створюють значні ризики для фінансової безпеки держави. Ось чому питання державного контролю та фінансового моніторингу операцій з криптовалютою набувають особливого значення в сучасній системі фінансового та правового регулювання [8, с.56].

Однією з основних причин посилення державного контролю є можливість використання криптовалют для легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансування тероризму, ухилення від сплати податків та інших незаконних фінансових операцій. Анонімний або псевдонімізований характер транзакцій у криптовалюті дуже ускладнює ідентифікацію учасників транзакцій та встановлення джерел коштів. Ось чому міжнародні організації та національні уряди приділяють велику увагу створенню системи контролю у сфері віртуальних активів [20, с.76].

Важливу роль у міжнародному регулюванні фінансового моніторингу криптовалют відіграє Financial Action Task Force (FATF), Міжнародна група з протидії відмиванню грошей. ФАТФ розробила міжнародні стандарти регулювання віртуальних активів та постачальників послуг у сфері криптовалют. Особливе значення має так зване «Правило переміщення», згідно з яким постачальники послуг у сфері криптовалют повинні збирати та передавати інформацію про відправників та одержувачів цифрових активів.

В Україні питання фінансового моніторингу регулюються Законом України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних

злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення». Цей закон вперше закріпив поняття віртуального активу та визначив обов'язки суб'єктів первинного фінансового моніторингу щодо операцій з цифровими активами.

Суб'єктами первинного фінансового моніторингу у сфері криптовалют можуть бути постачальники послуг, пов'язаних з обігом віртуальних активів, зокрема криптовалютні біржі, оператори електронних гаманців та платформи обміну цифровими активами. Вони зобов'язані виконувати процедури ідентифікації клієнтів (KYC - Know Your Customer), перевіряти джерела коштів та повідомляти державні органи про підозрілі фінансові операції.

Одним з ключових елементів державного контролю є процедура верифікації користувачів криптовалютних платформ. Вона передбачає ідентифікацію клієнта, перевірку документів, оцінку ризиків та моніторинг фінансової діяльності. Ці заходи спрямовані на запобігання використанню криптовалют для незаконної діяльності та забезпечення прозорості фінансових операцій.

Заходи фінансового моніторингу великих або підозрілих операцій також важливі в системі державного контролю. У разі виявлення операцій, які можуть бути пов'язані з відмиванням коштів або фінансуванням тероризму, суб'єкти фінансового моніторингу зобов'язані повідомити про це Державну службу фінансового моніторингу України [16].

Окремою проблемою є складність контролю децентралізованих платформ та анонімних криптовалют, таких як Monero або Zcash. Їхні технологічні особливості дуже ускладнюють відстеження транзакцій та ідентифікацію користувачів. У зв'язку з цим державні органи багатьох країн посилюють нормативні вимоги до криптовалютних платформ і обмежують використання анонімних цифрових активів.

Податковий нагляд також відіграє значну роль у державному контролі. Оскільки операції з криптовалютою можуть приносити значний прибуток, держави зацікавлені в забезпеченні належного оподаткування доходів, отриманих від операцій з цифровими активами. В Україні механізм

оподаткування криптовалют ще не врегульований остаточно, але держава поступово формує систему податкового контролю в цій сфері [18, с.135].

Водночас надмірний державний контроль може негативно вплинути на розвиток ринку криптовалют та інноваційних фінансових технологій. Занадто жорсткі нормативні вимоги можуть стимулювати перенесення бізнесу з криптовалютами в інші юрисдикції з більш сприятливим законодавством. Ось чому важливим завданням держави є забезпечення балансу між фінансовою безпекою та підтримкою розвитку цифрової економіки [18, с.137].

На поточному етапі Україна поступово адаптує систему фінансового моніторингу до міжнародних стандартів FATF та європейських вимог. Це сприяє інтеграції українського ринку цифрових активів у міжнародну фінансову систему та підвищує рівень довіри до національного регулювання.

Тому державний контроль та фінансовий моніторинг операцій з криптовалютами є необхідними елементами сучасної системи фінансового регулювання. Вони спрямовані на забезпечення прозорості ринку цифрових активів, протидію фінансовим злочинам та захист економічної безпеки держави. Водночас ефективність такого контролю залежить від здатності законодавства адаптуватися до стрімкого розвитку технологій криптовалют та міжнародних регуляторних стандартів[20, с.75-78].

Швидкий розвиток ринку криптовалют та активне використання цифрових активів у фінансовому секторі призвели до необхідності створення ефективного механізму їх оподаткування. Однак через специфічний правовий характер криптовалют, відсутність єдиного міжнародного підходу до їхньої правової кваліфікації та стрімкий розвиток сектору криптовалют питання оподаткування операцій з криптовалютами залишається одним із найскладніших у сучасному фінансовому праві.

Основною проблемою оподаткування криптовалют є невизначеність їхнього правового статусу. У різних країнах криптовалюти можуть бути визнані майном, фінансовим активом, товаром або цифровим активом, що безпосередньо впливає на порядок їх оподаткування. Відсутність єдиного підходу ускладнює

формування універсальної моделі оподаткування та створює ризики подвійного оподаткування або, навпаки, ухилення від сплати податків [18, с.135].

В Україні питання оподаткування криптовалют довгий час залишалося невирішеним. Податкове законодавство не містило спеціальних норм для визначення правового режиму доходів, отриманих від операцій з цифровими активами, що створювало значну правову невизначеність як для фізичних осіб, так і для суб'єктів господарювання. Ось чому значна частина операцій з криптовалютою насправді була поза офіційним податковим контролем.

Важливим кроком до регулювання цієї сфери стало прийняття Закону України «Про віртуальні ресурси», який визначив загальні принципи функціонування ринку цифрових ресурсів.

Однак для повноцінного функціонування цього закону необхідно внести зміни до Податкового кодексу України, які б встановили чіткі правила оподаткування операцій з криптовалютами.

Однією з основних проблем є визначення об'єкта оподаткування. На практиці виникає питання, чи слід розглядати доходи від продажу криптовалют як доходи від інвестицій, доходи від підприємницької діяльності чи доходи іншого виду. Від цього залежить порядок нарахування та сплати податків, а також застосування відповідних податкових ставок[18, с.139].

Складність виникає також у визначенні моменту виникнення податкового зобов'язання. Наприклад, є спірним питання про те, чи слід оподатковувати сам факт володіння криптовалютою, її обмін на інший цифровий ресурс чи лише конвертацію в фіатну валюту. Відсутність чітких законодавчих норм у цій сфері створює значні труднощі для платників податків та контролюючих органів.

Ще однією важливою проблемою є висока волатильність криптовалют. Через постійні коливання обмінного курсу важко визначити реальну суму прибутку або збитку, отриманого в результаті операцій з цифровими активами. Це ускладнює податковий облік і правильний розрахунок податкових платежів. Суттєвою проблемою є також анонімний або псевдонімізований характер

операцій з криптовалютою. Державним органам часто важко встановити особу власника цифрових ресурсів, розмір отриманого доходу та джерело коштів. Це створює ризики ухилення від сплати податків та використання криптовалют у тіньовій економіці.

У міжнародній практиці використовуються різні моделі оподаткування криптовалют. У Сполучених Штатах криптовалюти вважаються майном, а прибутки від операцій з ними оподатковуються як прибуток від приросту капіталу. У Німеччині прибуток від продажу криптовалют може бути звільнений від оподаткування, якщо актив утримується більше одного року. У деяких країнах операції з криптовалютою оподатковуються ПДВ, тоді як в інших вони звільняються від оподаткування[12, с.103].

У країнах Європейського Союзу рішення Суду Європейського Союзу у справі Хедквіста, згідно з яким операції з обміну біткойнів на традиційні валюти звільнялися від ПДВ як фінансові операції, суттєво вплинуло на формування підходів до оподаткування криптовалют. Це рішення стало важливим орієнтиром для податкового регулювання криптовалют у ЄС.

В Україні також ведуться дискусії щодо оптимальної моделі оподаткування криптовалют. Одна з пропозицій полягає у встановленні пільгових ставок оподаткування для стимулювання розвитку сектору криптовалют та залучення інвестицій. Водночас держава зацікавлена в забезпеченні прозорості фінансових операцій та наповненні бюджету шляхом оподаткування прибутків, отриманих від цифрових ресурсів [8, с.53-54].

Окремою проблемою є оподаткування майнінгу криптовалют. У законодавстві багатьох країн немає чіткого визначення правового статусу майнінгу та порядку оподаткування доходів, отриманих від цієї діяльності. В Україні це питання також залишається остаточно невирішеним, що створює правову невизначеність для учасників ринку.

Важливе значення має також міжнародне співробітництво у сфері податкового контролю за криптовалютами. Через глобальний характер цифрових активів та можливість швидкого переміщення капіталу між юрисдикціям

держави змушені посилювати міжнародний обмін фінансовою інформацією та адаптувати податкові механізми до нових цифрових реалій.

Отже, проблеми оподаткування операцій з криптовалютою в основному пов'язані з невизначеністю правового статусу цифрових активів, складністю контролю за операціями з криптовалютою та відсутністю єдиного міжнародного підходу до їх оподаткування. Створення ефективної податкової системи у сфері криптовалют є необхідною умовою для розвитку легального ринку цифрових активів, забезпечення фінансової безпеки держави та інтеграції України у світову цифрову економіку [8, с.57].

Криптовалюти та цифрові активи стали важливим елементом сучасної фінансової системи та цифрової економіки. Їх активне впровадження у фінансовий сектор сприяє розвитку інноваційних платіжних механізмів, міжнародних переказів, інвестиційних інструментів і децентралізованих фінансових послуг [12, с.101].

Водночас використання криптовалют супроводжується значною кількістю ризиків, які можуть негативно вплинути як на окремих учасників фінансових правовідносин, так і на стабільність фінансової системи в цілому.

Одним із найбільш значних ризиків є висока волатильність криптовалют. Вартість цифрових активів може різко змінитися за короткий проміжок часу під впливом ринкового попиту, політичних подій, дій державних регуляторів або інформаційних чинників.

Наприклад, курс Bitcoin та інших популярних криптовалют неодноразово демонстрував значні коливання, що створює ризики фінансових втрат для інвесторів і користувачів. Саме через нестабільність обмінного курсу криптовалюта поки що не може повноцінно виконувати функцію стабільного платіжного засобу [24, с.52].

Ще одним важливим ризиком є відсутність належного державного контролю та централізованого механізму захисту прав користувачів. На відміну від традиційного банківського обслуговування, де існують механізми гарантування

вкладів і можливість оскаржити фінансові операції, у криптовалютних мережах користувачі часто несуть повну відповідальність за зберігання своїх активів.

Якщо ви втратите доступ до криптовалютного гаманця або у вас викрадуть цифрові активи, повернення коштів зазвичай неможливо [6].

Значний ризик також пов'язаний з можливістю використання криптовалюти в незаконній діяльності. Анонімний або псевдонімізований характер транзакцій з криптовалютою створює умови для використання цифрових активів у процесах відмивання грошей, фінансування тероризму, ухилення від сплати податків і незаконного переказу капіталу. Саме тому міжнародні організації та держави посилюють фінансовий моніторинг криптовалютних операцій та впроваджують процедури ідентифікації користувачів.

Важливим ризиком також є кіберзагрози та технічна вразливість інфраструктури криптовалюти. Хакерські атаки на біржі криптовалют, електронні гаманці та блокчейн-платформи неодноразово призводили до втрати великих обсягів цифрових активів. Через відсутність централізованого регулювання та страхування збитків користувачі часто залишаються без належного правового захисту [14, с.97].

Особливу небезпеку становлять шахрайські схеми у сфері криптовалют. Зараз широко поширені фіктивні криптовалютні проекти, фінансові піраміди, шахрайські ICO (Initial Coin Offerings) та інші незаконні механізми збору коштів. Через низьку обізнаність інвесторів та відсутність чіткого правового регулювання значна кількість людей зазнає фінансових втрат.

Значним ризиком для фінансового сектору є також можливий негативний вплив криптовалют на стабільність національних валют і державну монетарну політику. Масове використання децентралізованих цифрових активів може знизити ефективність контролю центральних банків за грошовим обігом, валютним ринком та інфляційними процесами. Ось чому багато країн обережно ставляться до легалізації криптовалют і в той же час розробляють власні цифрові валюти центрального банку (CBDC) [16].

Не менш важливими є правові ризики, пов'язані з недостатнім рівнем законодавчого регулювання. У багатьох країнах світу, в тому числі в Україні, законодавство у сфері криптовалют ще тільки формується. Відсутність чітких правил щодо оподаткування, ліцензування криптовалютних послуг, правового статусу цифрових активів та відповідальності учасників ринку створює правову невизначеність і ускладнює розвиток легального криптовалютного бізнесу.

Значним ризиком також є концентрація криптовалютних активів в руках невеликої кількості власників. У результаті великі інвестори можуть суттєво впливати на ринок, маніпулюючи цінами, створюючи штучний попит або масово продаючи активи. Такі дії можуть спричинити фінансову нестабільність і негативно вплинути на довіру до ринку ресурсів [20, с.79].

Отже, аналіз правового регулювання криптовалют в Україні, міжнародно-правового підходу до їх використання та питань оподаткування дозволяє зробити висновок, що сфера цифрових активів перебуває на стадії активного становлення та потребує подальшого вдосконалення законодавчої бази. В Україні поступово створюються правові механізми регулювання ринку криптовалют, зокрема шляхом прийняття стандартних правових процедур щодо віртуальних активів, визначення статусу учасників ринку та запровадження державного контролю в цій сфері.

Проте велика кількість правових аспектів залишається нерегульованою, що ускладнює ефективне функціонування ринку криптовалют і створює правову невизначеність для його учасників.

«Міжнародно-правове регулювання криптовалют має значний вплив на розвиток українського законодавства, оскільки більшість країн та міжнародних організацій прагнуть виробити єдині стандарти у сфері використання цифрових активів, протидії фінансовим злочинам та забезпечення прозорості операцій з криптовалютою. Україна поступово адаптує своє законодавство до міжнародних вимог, враховуючи рекомендації FATF, практику ЄС та досвід інших країн у сфері регулювання віртуальних активів.»

Водночас одним із найпроблемніших напрямів залишається оподаткування криптовалют та зниження ризиків їх використання. Відсутність чітких правил визначення податкового статусу операцій з криптовалютою, складність контролю за рухом цифрових активів, анонімність окремих транзакцій створюють передумови для ухилення від сплати податків, легалізації незаконних доходів та фінансових махінацій. Крім того, висока волатильність криптовалют, ризик кібератак та недостатній рівень захисту користувачів вимагають посилення державного регулювання та створення ефективних правових механізмів захисту учасників криптовалютного ринку.

3.2. Ризики використання блокчейн технологій в Україні.

В сучасних умовах цифрової трансформації економіки блокчейн-технології поступово стають важливим елементом розвитку фінансового сектору, державного управління та інформаційних систем. Україна також бере активну участь у глобальних процесах цифровізації, що призводить до зростання інтересу до впровадження блокчейну в різні сфери суспільного життя. Водночас процес інтеграції блокчейн-технологій в Україні супроводжується як значними перспективами, так і численними проблемами правового, економічного та технічного характеру.

Однією з основних передумов розвитку блокчейну в Україні є високий рівень розвитку IT-сектору та значна кількість фахівців у сфері інформаційних технологій. Українські компанії активно працюють на міжнародному ринку розробки блокчейнів, створюючи криптовалютні платформи, цифрові сервіси та програмне забезпечення для фінансового сектору. Це створює сприятливі умови для розвитку інноваційних технологій та формування конкурентоспроможної цифрової економіки[22, с.145-146].

Важливим фактором також є активне використання криптовалют в Україні. Протягом тривалого часу Україна входить до числа країн з високим рівнем поширення цифрових активів серед населення. Значна кількість громадян

використовує криптовалюти для інвестицій, міжнародних переказів, електронної комерції та заощадження грошей. Це стимулює державу створювати правові механізми регулювання цифрових активів та розвитку блокчейн-інфраструктури.

Водночас однією з головних проблем впровадження блокчейну в Україні є недостатній рівень правового регулювання. Незважаючи на прийняття в Україні закону «Про віртуальні активи», законодавство у сфері блокчейн-технологій та цифрових активів ще не до кінця сформоване.

Відсутність чіткого регулювання щодо роботи блокчейн-платформ, використання смарт-контрактів, оподаткування криптовалют та державного контролю створює правову невизначеність для учасників ринку [22, с.143].

Значною проблемою є також недостатній рівень державної стратегії щодо впровадження блокчейн-технологій. На сьогоднішній день в Україні відсутня комплексна державна програма розвитку блокчейн-інфраструктури, яка б визначала пріоритетні напрямки використання технології у фінансовому секторі, державному управлінні, системі реєстру та інших сферах.

Окремою проблемою є складність інтеграції блокчейн-технологій у традиційну систему державного управління та фінансового контролю. Використання блокчейну потребує модернізації IT-інфраструктури, підготовки спеціалістів, значних фінансових витрат та адаптації законодавства до нових цифрових реалій [23, с.53].

Серед важливих питань слід виділити ризики кібербезпеки. Хоча блокчейн вважається безпечною технологією, криптовалютні біржі, цифрові гаманці та смарт-контракти можуть стати цілями хакерських атак. В Україні питання кіберзахисту цифрових фінансових систем набуває особливого значення в умовах безперервних кіберзагроз та воєнного стану.

Проблемою також залишається недостатній рівень фінансового моніторингу операцій з цифровими активами. Через анонімність або псевдонімність транзакцій з криптовалютою існує ризик використання технологій блокчейн для відмивання грошей, ухилення від сплати податків та інших незаконних фінансових операцій[3, с.148].

Тому Україна змушена адаптувати національне законодавство до міжнародних стандартів FATF та європейських вимог фінансового моніторингу.

Незважаючи на наявні проблеми, перспективи впровадження блокчейну в Україні є досить значними. Одним із найперспективніших напрямків є використання блокчейн-технологій у державних реєстрах. Технологія розподіленої книги може забезпечити прозорість, захист і незмінність даних у системі державної реєстрації майна, земельних ресурсів, корпоративних прав та інших об'єктів [23, с.53-55].

Перспективним є також використання блокчейну в банківському та фінансовому секторі. Блокчейн можна використовувати для міжнародних платежів, автоматизації фінансових операцій, цифрової ідентифікації клієнтів, смарт-контрактів.

Важливі перспективи блокчейн має і в системі електронного урядування. Використання технологій може забезпечити прозорість діяльності державних органів, зменшити корупційні ризики та підвищити рівень довіри громадян до державних інституцій. Зокрема, блокчейн можна використовувати в системах електронного голосування, державних закупівлях та електронному документообігу [23, с.56].

Для ефективного розвитку блокчейн-технологій в Україні необхідно вдосконалювати законодавство, створювати сприятливе інвестиційне середовище, розвивати міжнародне співробітництво та готувати кваліфікованих спеціалістів. Ще одним важливим завданням є гармонізація законодавства України з правом Європейського Союзу у сфері цифрових активів і фінансових технологій [2, с.23].

Тому запровадження блокчейн-технологій в Україні супроводжується значними правовими, технічними та організаційними проблемами, але водночас відкриває широкі перспективи для розвитку цифрової економіки, фінансового сектору та системи державного управління. Подальший розвиток блокчейну в Україні залежить від ефективності державної політики, рівня правового регулювання та здатності держави адаптуватися до сучасних технологічних змін.

Сучасний розвиток цифрової економіки та фінансових технологій сприяє активному впровадженню блокчейн-технологій у банківську та фінансову сферу. Блокчейн сьогодні розглядається не тільки як технологічна основа криптовалют, а й як інноваційний механізм зберігання, передачі та захисту інформації, здатний істотно змінити функціонування фінансових установ [3, с.145].

Завдяки своїм характеристикам децентралізації, прозорості, безпеки та незмінності даних блокчейн поступово стає важливим елементом модернізації фінансового сектора.

Однією з основних сфер використання технології блокчейн є міжнародні фінансові перекази. Традиційна банківська система міжнародних розрахунків часто передбачає участь великої кількості посередників, що збільшує тривалість операцій і розмір комісій [2, с.23].

Використання блокчейну дозволяє здійснювати перекази безпосередньо між сторонами в режимі реального часу, що значно прискорює фінансові операції та знижує витрати. Ось чому багато міжнародних банків і фінансових компаній активно впроваджують блокчейн-рішення для оптимізації транскордонних платежів.

Блокчейн також набуває широкого застосування в сфері міжбанківських розрахунків і клірингу. Технологія розподіленої книги забезпечує швидкий обмін інформацією між фінансовими установами та автоматизує процес підтвердження транзакцій. Це допомагає зменшити кількість помилок, підвищити прозорість операцій та зменшити адміністративні витрати [22, с.142].

Розумні контракти є важливою сферою використання блокчейну у фінансовому секторі. Розумний контракт - це програмний алгоритм, який автоматично виконує умови контракту після настання певних обставин. У банківській галузі смарт-контракти можна використовувати для автоматизації кредитування, страхування, інвестиційної діяльності, депозитних послуг та інших фінансових операцій. Це допомагає мінімізувати людський фактор, знизити ризик шахрайства та знизити витрати на адміністрування фінансових послуг.

Технології блокчейн також активно використовуються в сфері цифрової ідентифікації клієнтів. У сучасних умовах банки та фінансові установи зобов'язані проводити процедури KYC (Знай свого клієнта) та фінансовий моніторинг. Використання систем блокчейн дозволяє створювати безпечні цифрові профілі клієнтів, які можуть використовувати різні фінансові установи без необхідності повторної ідентифікації. Це істотно спрощує процес надання фінансових послуг і підвищує рівень безпеки персональних даних [22, с.146].

Отже, одним важливим напрямком є використання блокчейну для обліку та зберігання фінансової інформації. Завдяки незмінності записів у розподіленій книзі блокчейн пропонує високий рівень захисту даних від фальсифікації чи несанкціонованого втручання. Це особливо важливо для банківського сектора, де точність і надійність інформації є ключовими.

У сфері інвестицій і ринків капіталу технології блокчейн дозволяють створювати цифрові фінансові інструменти, токенизацію активів і електронний обіг цінних паперів. Токенизація активів передбачає оцифрування прав власності або фінансових інструментів на основі блокчейну. Це створює нові інвестиційні можливості, підвищує ліквідність активів і спрощує доступ до фінансових ринків.

Особливого значення набуває розвиток децентралізованих фінансів (DeFi), які працюють на базі технологій блокчейн без участі традиційних банківських посередників. Платформи DeFi дозволяють здійснювати кредитування, торгівлю активами, страхування та інші фінансові операції за допомогою смарт-контрактів. Такий підхід сприяє демократизації фінансових послуг, але водночас створює нові юридичні та безпекові проблеми[24, с.53].

Використання блокчейну в банківському секторі також має значний потенціал для боротьби з фінансовими злочинами. Завдяки прозорості та можливості відстеження транзакцій технологію блокчейн можна використовувати для боротьби з відмиванням грошей, шахрайством і незаконними фінансовими операціями. Саме тому багато державних органів і фінансових установ вважають

блокчейн перспективним інструментом підвищення ефективності фінансового моніторингу.

3.3. Шляхи вдосконалення криптовалюти та блокчейн технологій.

Стрімкий розвиток цифрової економіки, поширення криптовалют та активне використання технологій блокчейн у фінансовому секторі зумовлюють необхідність постійного вдосконалення українського законодавства у сфері цифрових активів. Незважаючи на прийняття окремих нормативно-правових актів, правове регулювання криптовалют та технологій блокчейн в Україні все ще перебуває у стадії формування та потребує комплексного вдосконалення відповідно до міжнародних стандартів та сучасних викликів цифрової економіки.

Одним із основних напрямків удосконалення законодавства є остаточне визначення правового статусу криптовалют та інших цифрових активів. Сьогодні Закон України «Про віртуальні активи» встановлює загальні принципи функціонування ринку цифрових активів, але окремі правові категорії залишаються недостатньо деталізованими.

Необхідно чітко розмежовувати поняття «криптовалюта», «віртуальний актив», «токен», «електронні гроші» та інші цифрові фінансові інструменти. Це дозволить уникнути правової невизначеності та забезпечити ефективне застосування законодавства [27].

Важливим напрямком є вдосконалення податкового законодавства щодо операцій з криптовалютою. На сьогоднішній день механізм оподаткування цифрових активів в Україні ще не відпрацьований, що створює труднощі як для держави, так і для учасників ринку. Необхідно внести зміни до Податкового кодексу України з метою визначення порядку оподаткування доходів від операцій з криптовалютами, правил декларування цифрових активів та механізмів податкового контролю [21].

Перспективним напрямком є також створення системи ліцензування та державного нагляду за діяльністю постачальників послуг у сфері віртуальних товарів. Криптовалютні біржі, оператори цифрових гаманців та інші суб'єкти

ринку повинні працювати в рамках прозорого та зрозумілого правового режиму. Це сприятиме захисту прав користувачів, підвищенню рівня довіри до ринку цифрових активів та залученню інвестицій у сектор криптовалют.

Особливого значення набуває вдосконалення законодавства у сфері фінансового моніторингу та боротьби з фінансовими злочинами. Через анонімний характер транзакцій з криптовалютою існує ризик використання цифрових активів для відмивання грошей, фінансування тероризму та ухилення від сплати податків. Тому Україні слід продовжувати адаптацію національного законодавства до міжнародних стандартів FATF та вимог Європейського Союзу щодо боротьби з фінансовими злочинами [7, с.103].

Також важливим напрямком є правове регулювання смарт-контрактів і блокчейн-платформ. Наразі українське законодавство не містить чіткого механізму визнання юридичної сили смарт-контрактів, порядку їх виконання та відповідальності сторін. Удосконалення законодавства у цій сфері створить правові умови для використання блокчейну в банківській справі, електронній комерції, страхуванні та державному управлінні.

Суттєвого вдосконалення потребує і система захисту прав користувачів криптовалютних сервісів. В Україні фактично відсутні спеціальні механізми захисту інвесторів у сфері цифрових активів, що створює ризики шахрайства та фінансових втрат. Необхідно запровадити механізми державного контролю за діяльністю криптовалютних платформ, систему розкриття інформації для інвесторів та правові гарантії захисту користувачів [6].

Окремим напрямком розвитку законодавства є створення умов для впровадження блокчейн-технологій у державному секторі. Застосування технології розподіленої книги може значно підвищити прозорість державного управління, ефективність електронного документообігу, систем державного реєстру та державних закупівель. Для цього необхідно прийняти спеціальні нормативно-правові акти, які регулюватимуть використання блокчейну в діяльності органів державної влади [3, с.146-147].

Також важливу роль відіграє гармонізація законодавства України з правом Європейського Союзу. У зв'язку з євроінтеграційним шляхом України особливого значення набуває адаптація національного законодавства до положень

Регламенту ЄС про ринки криптоактивів (MiCA), який встановлює комплексні правила функціонування ринку криптоактивів.

Не менш важливим є розвиток правового регулювання цифрової валюти центрального банку (CBDC). Національний банк України вже проводить дослідження щодо впровадження цифрової гривні, яка може стати важливим елементом сучасної державної платіжної системи. Для цього необхідно створити спеціальну нормативну базу, яка визначатиме порядок випуску, використання та державного контролю за цифровою валютою [15, с.88-90].

Особливої уваги потребує питання кібербезпеки у сфері блокчейн-технологій та цифрових активів. У зв'язку зі збільшенням кількості кіберзлочинів виникає потреба у вдосконаленні законодавства щодо захисту цифрових фінансових систем, щодо відповідальності за незаконне втручання в роботу блокчейн-мереж та щодо боротьби з шахрайством, пов'язаним із криптовалютою.

Міжнародна співпраця також важлива для ефективного розвитку законодавства у сфері криптовалют. Оскільки ринок цифрових активів має глобальний характер, Україна має брати активну участь у міжнародних процесах формування стандартів регулювання криптовалюти, фінансового моніторингу та обміну інформацією між державами [18, с.135].

Тому вдосконалення українського законодавства у сфері криптовалют та блокчейн-технологій є необхідною умовою для розвитку цифрової економіки та забезпечення фінансової безпеки держави.

Основними напрямками такого вдосконалення є визначення чіткого правового статусу цифрових активів, реформа податкового законодавства, розвиток системи фінансового моніторингу, гармонізація із законодавством ЄС та створення ефективних механізмів захисту учасників ринку цифрових активів. Лише комплексний та системний підхід до правового регулювання забезпечить

стабільний розвиток криптовалютної галузі в Україні та її інтеграцію у світовий цифровий фінансовий простір [20, с.76].

Отже, дослідження проблем оподаткування операцій з використанням криптовалют, ризиків використання блокчейн-технологій, шляхів удосконалення правового регулювання цієї сфери свідчить про необхідність комплексного підходу до розвитку цифрової економіки в Україні. На сучасному етапі ринок криптовалют характеризується стрімким розвитком, але брак законодавства та відсутність чітких механізмів державного контролю створюють значні труднощі у сфері оподаткування операцій з цифровими активами. Невизначеність щодо податкового статусу криптовалют, складність розрахунку доходу від їх використання та недостатній рівень фінансового контролю ускладнюють процес ефективного адміністрування податків та можуть сприяти ухиленню від сплати податків.

Водночас використання технологій блокчейн в Україні супроводжується низкою ризиків, серед яких особливе місце займає кіберзлочинність, можливість використання криптовалют для незаконної діяльності, недостатній рівень захисту персональних даних та відсутність достатніх гарантій для інвесторів і користувачів цифрових активів. «Висока волатильність на ринку криптовалют також створює фінансові ризики для учасників правовідносин, а недостатня поінформованість громадськості про робочі характеристики цифрових активів може призвести до шахрайства та втрати коштів.» Правове регулювання криптовалют та технологій блокчейн має бути вдосконалено шляхом формування чіткої та стабільної правової бази, приведення національного законодавства у відповідність до міжнародних стандартів та впровадження ефективних механізмів державного контролю у сфері цифрових активів. Також важливими напрямками є розвиток системи оподаткування операцій з криптовалютою, створення прозорих умов діяльності учасників ринку, забезпечення належного рівня кібербезпеки та підвищення фінансової культури населення [2, с.26]

ВИСНОВКИ

У результаті проведеного дослідження було встановлено, що криптовалюти та блокчейн-технології стали важливими елементами сучасної цифрової економіки та фінансового сектору. Їх стрімкий розвиток зумовив необхідність формування нових підходів до правового регулювання фінансових відносин, адаптації законодавства до цифрових трансформацій та створення ефективних механізмів державного контролю за обігом цифрових активів.

У ході дослідження з'ясовано, що криптовалюти мають складну та багатогранну правову природу. Вони поєднують ознаки цифрового активу, майнового права, інвестиційного інструменту та засобу обміну, що ускладнює їх однозначну правову кваліфікацію. Встановлено, що на сучасному етапі більшість держав світу не визнають криптовалюти офіційним платіжним засобом, однак поступово формують спеціальні правові режими для регулювання ринку цифрових активів.

Дослідження сутності блокчейн-технологій дозволило зробити висновок, що блокчейн є не лише технологічною основою криптовалют, але й перспективним інструментом для модернізації фінансової системи, державного управління та електронного документообігу. Основними перевагами блокчейну є децентралізація, прозорість, захищеність інформації, незмінність даних та можливість автоматизації фінансових процесів через використання смарт-контрактів.

У роботі проаналізовано міжнародний досвід правового регулювання криптовалют та цифрових активів. Встановлено, що міжнародне регулювання ґрунтується переважно на рекомендаціях FATF, стандартах фінансового моніторингу та регіональних нормативних актах, зокрема регламенті Європейського Союзу Markets in Crypto-Assets (MiCA). Водночас відсутність єдиного міжнародного механізму регулювання створює проблеми гармонізації національних законодавств та сприяє виникненню регуляторних прогалів.

У процесі дослідження правового регулювання криптовалют в Україні встановлено, що українське законодавство у цій сфері перебуває на етапі

активного формування. Прийняття Закону України «Про віртуальні активи» стало важливим кроком у напрямі легалізації ринку цифрових активів та створення правових засад їх функціонування. Разом із тим залишається низка невирішених питань, пов'язаних із оподаткуванням криптовалют, фінансовим моніторингом, ліцензуванням криптовалютних сервісів та захистом прав учасників ринку.

Особливу увагу у роботі приділено питанням державного контролю та фінансового моніторингу операцій із криптовалютами. Встановлено, що анонімність криптовалютних транзакцій створює ризики використання цифрових активів для відмивання коштів, фінансування тероризму та інших незаконних операцій. У зв'язку з цим важливого значення набуває адаптація українського законодавства до міжнародних стандартів FATF та посилення контролю за діяльністю постачальників послуг у сфері віртуальних активів.

У роботі також досліджено проблеми оподаткування операцій із криптовалютами. Встановлено, що основними труднощами є невизначеність правового статусу цифрових активів, складність визначення об'єкта оподаткування, висока волатильність криптовалют та анонімність операцій. Обґрунтовано необхідність внесення змін до податкового законодавства України з метою формування прозорого та ефективного механізму оподаткування цифрових активів.

Проведений аналіз ризиків використання криптовалют у фінансовому секторі дозволив дійти висновку, що поряд із значними перевагами криптовалюти створюють економічні, правові, технічні та безпекові загрози. Серед основних ризиків виділено високу волатильність, кіберзагрози, можливість фінансового шахрайства, використання криптовалют у незаконній діяльності та негативний вплив на монетарну політику держави.

У дослідженні визначено перспективи використання блокчейн-технологій у банківській та фінансовій діяльності. Встановлено, що блокчейн може значно підвищити ефективність міжнародних платежів, міжбанківських розрахунків, цифрової ідентифікації клієнтів, систем фінансового моніторингу та

електронного документообігу. Значний потенціал має також розвиток цифрової валюти центрального банку та децентралізованих фінансових сервісів.

У ході дослідження проблем та перспектив впровадження блокчейну в Україні було встановлено, що основними перешкодами є недостатній рівень законодавчого регулювання, відсутність комплексної державної стратегії, проблеми кібербезпеки та недостатня інтеграція блокчейн-рішень у державну та фінансову інфраструктуру. Водночас Україна має значний потенціал для розвитку блокчейн-технологій завдяки потужному ІТ-сектору та високому рівню цифровізації.

На підставі проведеного дослідження визначено основні напрями вдосконалення законодавства України у сфері криптовалют та блокчейн-технологій. До них належать: чітке визначення правового статусу цифрових активів, реформування податкового законодавства, створення системи ліцензування криптовалютних сервісів, розвиток механізмів фінансового моніторингу, правове регулювання смарт-контрактів, гармонізація із законодавством Європейського Союзу та посилення кібербезпеки цифрових фінансових систем.

Таким чином, криптовалюти та блокчейн-технології є важливими складовими сучасного фінансового сектору та мають значний потенціал для розвитку цифрової економіки України. Ефективне правове регулювання у цій сфері повинно забезпечувати баланс між підтримкою інновацій, захистом прав учасників ринку та гарантуванням фінансової безпеки держави. Лише комплексний підхід до формування законодавства дозволить створити стабільний, прозорий та конкурентоспроможний ринок цифрових активів в Україні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Белінська Я. В., Коваленко Ю. М., Вергелюк Ю. Ю. Теоретико-методологічний концепт інституційних трансформацій на міжнародних і національних ринках криптовалют // Проблеми і перспективи економіки та управління. 2023. № 2(34). С. 174–191.
2. Белінська Я., Онишко С., Дюк Р. Токенізація фінансових активів як інноваційний напрям розвитку фінансового ринку // Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: серія «Економіка». 2023. № 30(58). С. 22–29.
3. Бондаренко О. С. Правове регулювання криптовалют в Україні та світі // Юридичний науковий електронний журнал. 2022. № 7. С. 145–149.
4. Верховна Рада України. Закон України «Про віртуальні активи» від 17.02.2022 № 2074-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2074-20>
5. Верховна Рада України. Закон України «Про платіжні послуги» від 30.06.2021 № 1591-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1591-20>
6. Верховна Рада України. Закон України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/361-20>
7. Гавловський В. Д., Новицький А. М. Блокчейн-технології у фінансовій системі держави // Право і суспільство. 2023. № 4. С. 98–103.
8. Гребенюк М. В. Особливості функціонування криптовалют у сучасній фінансовій системі // Економіка та держава. 2022. № 11. С. 52–57.
9. Дубина М. В., Жаворонок А. В. Перспективи розвитку ринку криптовалют в Україні // Проблеми сучасних трансформацій. Серія: економіка та управління. 2023. № 8.

- 10.Ємельянов О. Ю. Смарт-контракти та перспективи їх правового регулювання // Актуальні проблеми держави і права. 2022. № 93. С. 64–70.
- 11.Клочок О., Сочка К. Блокчейн-технології: сутність, класифікація та характеристика основних секторів // Acta Academiae Beregsasiensis. Economics. 2024. № 7. С. 172–191.
- 12.Ковальчук Т. Г. Правові аспекти використання цифрових активів у фінансовому секторі // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право. 2023. № 78. С. 101–107.
- 13.Кришталь Г., Васильконова Е., Брюховецька І. Правове регулювання криптовалюти // Наукові праці Міжрегіональної Академії управління персоналом. Юридичні науки. 2023. № 4. С. 19–24.
- 14.Лозовий Б. І. Дослідження криптографічної захищеності криптовалюти : магістерська дисертація. Київ : КПП ім. Ігоря Сікорського, 2024. 97 с.
- 15.Мельник О. В. Цифрові активи як об'єкт фінансових правовідносин // Прикарпатський юридичний вісник. 2022. № 5. С. 88–93.
- 16.Міністерство цифрової трансформації України. Розвиток ринку віртуальних активів в Україні. 2024. URL: <https://thedigital.gov.ua>
- 17.Національний банк України. Концепція електронної гривні та перспективи розвитку цифрової валюти центрального банку. 2023. URL: <https://bank.gov.ua>
- 18.Онищенко І. М. Проблеми оподаткування операцій із криптовалютами в Україні // Юридичний вісник. 2024. № 2. С. 134–139.
- 19.Пархоменко В. С. Криптовалюта як об'єкт цивільних прав // Часопис цивільного і кримінального судочинства. 2022. № 3. С. 115–120.
- 20.Савчук Н. В. Фінансовий моніторинг операцій із цифровими активами // Право та державне управління. 2023. № 2. С. 75–81.

- 21.Тубань О. В. Development of relations in the field of cryptocurrency circulation and the formation of relevant legislation in Ukraine // Науково-дослідний інститут приватного права і підприємництва імені академіка Ф. Г. Бурчака НАПрН України. 2023.
- 22.Харченко Д. О. Блокчейн-технології та перспективи їх застосування у банківській діяльності // Економічний простір. 2022. № 180. С. 142–147.
- 23.Черкас Н. С., Батюк А. Є. Явище maximal extractable value (MEV) в мережах блокчейн та його вплив на блокчейн екосистему // Український журнал інформаційних технологій. 2023. Т. 5. № 2. С. 60–71.
- 24.Черних О. С. Тенденції міжнародного розвитку правового забезпечення господарсько-правових відносин у сфері застосування технології блокчейн // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право. 2024. № 85. Ч. 2. С. 52–57.
- 25.Financial Action Task Force (FATF). Virtual Assets and Virtual Asset Service Providers: Updated Guidance. 2023. URL: <https://www.fatf-gafi.org>
- 26.International Monetary Fund. Global Financial Stability Report 2024: Digital Assets and Financial Stability. URL: <https://www.imf.org>
- 27.Markets in Crypto-Assets Regulation (MiCA). Regulation (EU) 2023/1114 of the European Parliament and of the Council of 31 May 2023. URL: <https://eur-lex.europa.eu>
- 28.OECD. Taxing Virtual Currencies: An Overview of Tax Treatments and Emerging Tax Policy Issues. 2023. URL: <https://www.oecd.org>
- 29.World Bank. Cryptocurrencies and Blockchain: Opportunities and Risks for Financial Systems. 2024. URL: <https://www.worldbank.org>